

Na Šmarno goro!

Pozimi je bilo. Krivec in sneg sta se stepla, burja jima je pa pomagala. To je bil boj!

V šolo so prišli le najbolj pogumni otroci. In prav takrat je pošta prinesla »Vrtec«. V »Vrtcu« smo pa brali povest profesorja Silvestra o dveh zasutih mestih. Poslušali smo, kakšna je tista skrivnostna gora Vezuv, ki je pri vrhu odprta, skozi luknjo pa silita ogenj in dim na dan.

Kaj takega še nismo videli; saj še slišali nismo o takih gorah. V šoli smo si ogledali kos lave, ki je shranjena v šolski zbirki. Zvedeli smo tudi, da je Vezuv (1301 m) skoro za sto metrov nižji kakor naš Kropivnik (1389 m) in Mladi vrh (1370 m), naša bližnja soseda.

Pa je kar završalo: »Pojdimo pogledat tisti hrib! Kar pojdimo!«

In res bi bili šli, ko bi se ne bili zbal troškov. Troški so pa nam kar zaprli sapo in vzeli pogum. Zakaj tisočakov res ne premoremo.

Za odškodnino smo pa tedaj sklenili, da gremo na Šmarno goro.

In šli smo, ko se je približalo toplo poletje. Komaj pa smo zapustili dom, je pričelo doma deževati, kakor bi lilo iz škafa. In skoraj ves dan je deževalo. Doma namreč! Mi pa — ne boste verjeli — smo pa imeli skoro ves dan sonce. In ko smo se zvečer vračali na svoje domove, je tudi že domače gore obsevala solčna svetloba.

Prvo čudo, ki smo je videli, je bil neki deček. Na kolesu — biciklu — se je peljal v šolo. Slišite, kaj takega pa še ne! Vsaj pri nas to ni mogoče. Kdo bo nam zameril, če smo se ustavili in gledali tega učenčka kakor prikazen iz devete dežele. On pa nas. In to mu je prineslo nesrečo. Zavozil je vstran, pa se je prekucnil. Malo je bil jezen, to se mu je videlo na obrazu, malo ga je bilo pa sram. Pobral se je, zlezal na kolo in se odpeljal dalje.

Nas je pa ta prikazen toliko premotila, da smo skoro pozabili na Savo, ki pada v Medvodah vsa ponosita po skalah v globino in mimo grede vsakega človeka malo poškropi. Vsa ta jeza izhaja menda odtod, ker so ljudje v Medvodah zajeli Savo in jo primorali, da mora pomagati pri izdelovanju papirja.

Hodili smo še dosti dobro; samo parkrat bi bili kmalu zašli. Gledali smo potem, kje je pot zaznamovana z rdečo barvo, pa smo zadeli vselej pravo pot. Takrat smo spoznali, da ni imel prav tisti učenec, ki se je doma jezil: »Čemu pa mažejo naše drevje z rdečo barvo? Saj pri nas vsak sam ve, kje je prava pot.« Doma že veš, a če prideš malo od doma, te pa hitro zapusti te vrste učenost. Zato smo pa sklenili, da bomo vedno hvaležni »Slovenskemu planinskemu društvu«, ki je tudi za nas zaznamovalo pot na Šmarno goro.

Vročje nam je bilo, ko smo prišli na vrh gore. Malo smo se pohladili, potem smo pa šli k sveti maši. Po sveti maši smo si pa ogledali krasno poslikano šmarnogorsko cerkev. Ali je lepa! Takoj smo spoznali, kaj pomenijo slike. Nad velikim oltarjem je Marija brezmadežna, Marijino oznanjenje in Marijina zaroka. Na cerkvenem stropu pa je prekrasna slika Marijinega vnebovzetja. Nad orgljami smo zagledali naslikane trume romarjev v narodnih nošah. Še to povejmo: te slike je naslikal umetnik Matej Langus, doma iz Kamne gorice.

Zunaj cerkve smo se zatopili najprvo v zgodovinske spomine. Šmarnogorska cerkev je močno obzidana. To nam pove, da je bil pri tej cerkvi nekdanj tabor. Sem so pribežali ljudje iz bližnje okolice, ko je naznanila goreča grmada na drugem vrhu Šmarne gore strašno novico: »Turek se bliža!« Koliko trpljenja, koliko solz, koliko goreče molitve in neomahljivega zaupanja na pomoč božjo, pa tudi koliko junaštva so gledali ti taborski in cerkveni zidovi na Šmarni goril!

Šli smo tudi v zvonik. V njem smo videli gnusobo razdejanja po svetovni vojski: samo mali zvon je še visel v zvoniku in žaloval po svojih tovariših. Vlit je bil leta 1467. Kar zelen je od same starosti.

Zunaj taborskega obzidja pa smo imeli prelep razgled po širni okolici. Od tam vidiš štiri mesta: Ljubljano, Kamnik, Kranj in Škofjo Loko. Sava teče skoro pod našimi nogami. In pa naše ponosne gore gorenjske, pa zeleni griči dolenski: kdo bi jih ne občudoval, od koderkoli jih zagledaš! Le proti ubogi Notranjski smo gledali bolj z žalostnimi očmi. Zakaj tam v daljavi — tam gospodari tujec nad našim narodom in nima z njim usmiljenja. Ubogi otroci, ki v šoli ne smejo slovenski govoriti! To so na svetu ljudje hudobni!

Še krompirjeva juha nam ni šla ob tem spominu tako v slast, kakor bi nam bila morala. Preveč so se nam smilili ubogi notranjski otročiči.

S Šmarne gore smo šli proti št. Vidu. Že z gore smo videli sredi polja velikansko stavbo. »To so škofovi zavodi,« so nam povedali. Ker smo imeli dovolj časa, smo si jih šli ogledat.

To vam je hiša! Nismo verjeli, ko so nam doma pravili, da je ta hiša tako velika, da bi se sami lahko izgubili v njenih prostorih. Pa bi se bili res, ko bi ne bili gospodje v zavodih tako dobri — mladine so imeli namreč itak zadosti — da so nam pravi čas pokazali, kje se pride iz hiše na prosto. Saj ima ta hiša kar 410 vrat in 880 oken. Za njeno zidanje se je porabilo 5 in pol milijona komadov opeke.

V zavodih so nam pokazali tamošnji gospodje veliko dvorano za predstave. Videli smo tudi celo vrsto strojev: za pranje, za peko, za kurjavo. Ogledali smo si prostore, kjer bivajo dijaki med učenjem; videli smo, kam hodijo dijaki k sveti maši. Na prostranem dvorišču smo dobili dijake ravno pri igri. Žogo so bili; nekateri naših so pa mislili, da mečejo pomarančo. Kaj se hoče: v hribih še ne poznamo takih iger. Pa bi se nam žoga tudi prehitro izgubila in odletela sam večni Bog vé, kam.

Veste pa, kaj nam je bilo najbolj všeč v zavodih? Ne uganete! Tista soba, kjer imajo vse polno živali, ptičev, rib in take šare. Vse živali so seveda mrtve, pa so videti, kakor bi bile žive. To smo jih gledali!

Vso pot proti domu smo potem ugibali, kdo zna te živali tako lepo nabasati in urediti. Neki radovednež je celo hotel poizvedeti, kdo sme pojesti meso takih živali, ki jih potem nabašejo. Če ga sme tisti, ki živali nabaše, ni spak, da bi se še on tega rokodelstva ne lotil.

»Ja, kaj pa dihurje, mačke in kuščarje?« so pomišljali drugi.

Računali smo tudi v mislih, koliko žaganja je treba za enega zajca, koliko za eno srno, koliko za jelena. Toliko časa smo premišljali, da smo prišli do slona. Kaj menite vi, koliko voz žaganja bi bilo treba, da bi nabasali enega slona? Mi tega vprašanja nismo rešili, pač pa smo že v duhu gledali, kako bi slona nabasali. Ali bi bilo treba odra? Z jerbasom bi nam donašali žaganje, s kolom bi ga pa tlačili. Nazadnje bi oder podrli, in pred nami bi stal lepo nabasan slon. Ali bi ne bilo to nekaj zabavnega?

Med takim in podobnim ugibanjem smo prišli z nočjo vred na svoje domove. Takrat so se pa domači oddahnili, ko so zvedeli, da je bil dež samo doma, tam pa, kjer smo bili mi, je pa sijalo ljubo solnce.

J. G.:

V jeseni.

Tiho čez poljé zeleno
pesem težka je zavela,
in tak mirna prej poljana
v strahu vsa je zadrhtela . . .

Milo plaka vsa poljana,
in nebo temno razpeto
ji pošilja drobnih kapljic —
svetlih biserov nešteto.

Strésnile so se cvetice,
cvetje svoje pripognile
in v trepetu pred poginom
grenke solze potočile.

In pri tem pogledu tožnem
v dušo lega mi tesnoba,
bridka žalost me objema:
spet korak sam bliže groba.

